

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975)

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет

Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

Ефективна економіка № 4, 2017

УДК 332.14:334

К. О. Скібська,
здобувач кафедри менеджменту
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ КЛАСТЕРОУТВОРЕННЯ В СИСТЕМІ ЗНАНЬ РЕГІОНАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

К. О. Skibska,
Postgraduate
Cherkasy State Technological University, Cherkasy, Ukraine

SOCIALIZATION OF THE PROCESS OF CREATING A CLUSTER IN THE KNOWLEDGE SYSTEM OF THE REGIONAL MANAGEMENT

У роботі обґрунтовано доцільність спрямування руху регіональної політики на соціалізацію, що має забезпечити не лише підвищення якості та рівня життя людини, а й досягти економічних складових регіонального розвитку. На основі дослідження цілей діяльності семи основних міжнародних урядових організацій соціальної орієнтації визначено контури соціалізації території, прагнення до найбільш повного виконання яких дозволить досягти сталих тенденцій регіонального розвитку. Обґрунтовано узагальнене бачення соціалізації як вектору прогресивних змін регіонального менеджменту. Виокремлено дві моделі соціалізації регіональної економіки: класичну, засновану на поступовій еволюції регіональної економіки та інноваційну, засновану на інтенсивному соціальному регіональному розвитку. Сформульовано основні напрями та передумови соціалізації регіональної економіки, окреслено проблеми, що гальмують поширення даного явища в регіонах України. Розроблено концептуальну схему соціалізації процесу кластероутворення у системі регіонального розвитку.

The work substantiates the expediency of directing the movement of regional policy towards socialization, which should ensure not only an improvement in the quality and standard of living of a person, but also the achievement of the economic components of regional development. On the basis of a study of the goals of the activities of seven major international governmental organizations of

social orientation, the contours of socialization of the territory are determined, the desire for the fullest implementation of which will allow us to achieve sustainable trends in regional development. A well-grounded generalized vision of socialization as a vector of progressive changes in regional management. Two models of socialization of the regional economy are distinguished: the classical one, based on the gradual evolution of the regional economy and the innovation one, based on intensive social regional development. The main directions and prerequisites for the socialization of the regional economy are formulated, and problems that hinder the spread of this phenomenon in the regions of Ukraine are identified. A conceptual scheme has been developed for socializing the process of creating clusters in a regional development system.

Ключові слова: *соціалізація, регіон, процес кластероутворення, регіональний менеджмент, регіональна економіка, міжнародні урядові організації, контури соціалізації, прогресивні зміни.*

Keywords: *socialization, region, cluster creation process, regional management, regional economy, international government organizations, socialization contours, progressive changes.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Історична ретроспектива особливостей розвитку людства робить для майбутніх поколінь наголос на важливості або навіть необхідності активізації докорінної трансформації процесу життєдіяльності людини у бік збільшення впливу їх соціальної складової та виокремлення людиною центристського вектору руху, що лежить у основі прискорення суспільного та соціального прогресу. У основі успішного здійснення таких трансформаційних перетворень мають лежати прояви та складові соціального потенціалу суспільства, а саме: індивідуальні та групові потреби, можливості й здібності особистості; добробут, рівень і якість життя людини, що ґрунтується на внутрішній ресурсній базі території, інструментах соціального захисту; економічна, соціальна та екологічна безпека людини, людства, суспільства.

Процеси формування на окремій території соціально орієнтованого середовища мають тривалий та комплексний характер побудови і реалізації, так як визначаються історичними особливостями розвитку суспільства та державності у регіоні і країні, а тому характеризуються індивідуальною специфікою та передумовами формування складових соціального потенціалу. В результаті у регіоні формуються унікальна система поглядів, моралей, цінностей та уявлень, які знаходять своє практичне відображення в суспільних відносинах та діяльності відповідних соціальних інститутів. Саме від того, наскільки ці відносини будуть спрямованими на всебічне задоволення потреб й дотримання вимог безпеки людини, буде залежати рівень позитивного сприйняття регіональної та державної влади, інтенсивність внутрішніх і зовнішніх міграційних потоків, рівень безробіття, результативність соціального захисту населення, соціальна відповідальність бізнесу та успішність соціального підприємництва. Досягнення означених позитивних тенденцій у комплексі буде сприяти покращенню місця країни у рейтингу країн світу за міжнародним індексом щастя (Happy Planet Index).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За сучасних умов питання соціальної політики та соціалізації регіональної економіки являються досить актуальними для представників зарубіжної науки. Так, Б. Дикон і М. Маковей визначають основи глобалізації соціальної регіональної економіки та характеризують роль міжнародних урядових організацій у формуванні соціальної регіональної [1; 2]. Н. Йейтс та Л. ван Лангенхове окреслюють контексти, проблеми та імперативи соціалізації регіональної економіки та визначають етапи еволюції світової регіональної соціальної економіки [3; 4]. С. Олівет та Б. Бреннан здійснюють дослідження формування регіональної соціальної політики через засвоєння регіонального суспільного руху населення [5].

Українськими представниками регіональної наукової школи даної спрямованості також досягнуто значних наукових результатів. Так, М. Белорусова окреслила інструментарій оцінки використання соціального потенціалу регіону [6]. Н. Деєва запропонувала методологічні підходи до оцінки розвитку потенціалу соціалізації регіонів [7]. К. Зайцева та О. Фінагіна окреслили проблеми й визначили особливості соціалізації ринку праці в Україні [8]. В. Кириленко обґрунтував сучасний стан соціалізації національної економічної політики [9]. Р. Манн визначив передумови ефективності та охарактеризував особливості інформаційного забезпечення соціалізації регіонального управління [10].

Водночас, не зважаючи на досить потужні дослідження означеної проблематики, потребують подальших ґрунтовних досліджень ті аспекти соціальних відносин, що впливають з предметної спрямованої взаємодії різних суб'єктів господарювання, владних структур, науково-освітніх установ та громадських організацій, що формуються у межах процесу кластероутворення на регіональному рівні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення концептуальної схеми соціалізації процесу кластероутворення в системі знань регіонального менеджменту. Основними завданнями представленої статті є дослідження змісту, основних складових, моделей, контурів та закономірностей прояву ознак соціалізації процесу кластероутворення в регіональному розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Людство поступово, поетапно й доволі складно йшло до розуміння важливості соціальної сфери, визнання першочерговості соціальних складових суспільного прогресу, комплексного бачення соціалізації усіх сфер життєдіяльності за рахунок позиціонування «людини» як безперечного центру, вершини піраміди прогресу. Складні процеси

системного перетинання й поступового інтегрування соціального та економічного розвитку регіону мають практичну реалізацію в життєдіяльності людини та її активній чи пасивній творчості, прагненні до неперервного розвитку, покращення рівня і якості власного життя. Тобто у основі поступової трансформації ціннісної орієнтації суспільної думки з максимізації ресурсного збагачення на доцільність забезпечення соціальних аспектів лежить інтуїтивне прагнення людини до кращого, більш тривалого і безпечного життя.

У економічно розвинених країнах світу процес формування характеристик соціалізації історично відбувався досить тривалий час, кілька століть, шляхом боротьби окремих груп населення за свої права, можливість забезпечення базових потреб та гідних умов життя і праці людини. У результаті такої боротьби у людства сформувалося цілісне бачення та розуміння норм і принципів соціалізації, які є однаковими для всіх людей незалежно від кольору шкіри, статі, віку або релігійної приналежності. Означені норми закріплені у нормативних документах семи основних міжнародних урядових організацій соціальної орієнтації діяльності:

1) Світовий банк (the World Bank) – глобальне партнерство, головною метою якого є скорочення бідності та злиденності у світі, підвищення рівня і якості життя населення;

2) Міжнародний валютний фонд (the International Monetary Fund) – міжнародна організація, що спрямовує свою діяльність на сприяння досягненню високої зайнятості населення в країнах світу, скорочення бідності у всьому світі, забезпечення фінансової стабільності та досягнення сталого економічного зростання економіки регіонів світу;

3) Світова організація торгівлі (the World Trade Organization) – міжнародна організація, що головною метою своєї діяльності визначає забезпечення нормативно-правових й організаційних умов для наділення світової торгівлі такими характеристиками, як передбачуваність та прозорість, відкритість та свобода, плавність змін, конкурентоздатність та недопущення дискримінації;

4) Організація Об’єднаних Націй (далі – ООН) (the United Nations) – міжнародна організація, яка головною метою діяльності визначає всебічну підтримку миру та безпеки на міжнародному рівні;

5) Міжнародна організація праці (the International Labor Organization) – міжнародна організація, що встановлює міжнародні стандарти праці, розробляє політику й конкретні програми дій, спрямовані на подолання таких асоціальних проявів, як дитяча праця, дискримінація у сфері праці, відсутність адекватного захисту життя та здоров’я робітників;

6) Всесвітня організація охорони здоров’я (the World Health Organization) – міжнародна організація, діяльність якої спрямована на моніторинг світової ситуації щодо охорони здоров’я та отримання оперативної інформації про поширення найбільш загрозливих для людства хвороб у світі, запровадження заходів щодо профілактики хвороб та зміцнення здоров’я людини та збільшення продуктивної тривалості життя;

7) Дитячий фонд ООН (the UN Children’s Fund) – міжнародна програма ООН, основною метою діяльності якої є допомога, покращення умов життя та забезпечення кращих життєвих можливостей матері та дитині, забезпечення охорони їх здоров’я, повноцінного харчування і захисту, створення програм якісної освіти дітей.

Отже, можна сформувати контури соціалізації суспільства на міжнародному, національному та регіональному рівнях й обґрунтувати вектори стратегічного розвитку територій:

- всебічна підтримка миру та безпеки, скорочення бідності та злиденності;
- підвищення рівня і якості життя населення;
- охорона здоров’я, повноцінне харчування і захист людини;
- покращення умов життя та забезпечення кращих життєвих можливостей;
- вільний доступ до якісної та конкурентоздатної освіти;
- профілактика хвороб, продуктивна тривалість життя людини;
- подолання асоціальних проявів у сфері праці;
- конкурентоздатність та недопущення дискримінації у сфері торгівлі;
- забезпечення повної зайнятості, гідних умов праці, скорочення безробіття;
- збереження навколишнього середовища;
- забезпечення фінансової стабільності та сталого економічного зростання регіонів світу.

Визнання доцільності зміни вектора державної та регіональної політики у бік соціального забезпечення, розуміння доцільності запровадження непопулярних соціальних реформ, спрямованих на задоволення потреб людини для набуття можливостей економічного зростання, відбулося лише наприкінці XIX ст., що пов’язують, перш за все, із ім’ям Отто фон Бісмарка. Протягом XX ст. відбувався процес нагромадження потенціалу знань соціального блоку, які поступово знаходили своє відображення і у науковому середовищі розвинених країн світу. Наукові ж основи сучасної системи соціальної політики, її напрями впливу на наукову думку сформувалися на початку 40-х років XX ст. Світове ж поширення принципів соціалізації можна пов’язувати з розробкою та затвердженням Європейської соціальної Хартії (1961 р.), яка декларувала право людини на соціальне забезпечення та обов’язковість врахування в реформах та інституційних змінах вимог соціального прогресу. Україна у 2006 р. ратифікувала положення вже переглянутої у 1996 р. Хартії [11].

Сучасне трактування змісту терміну «соціалізація» визначено у «Енциклопедії освіти», яке має такий вигляд: «Соціалізація – комплексний процес та результат засвоєння й активного відтворення людиною соціально-культурного досвіду (знань, цінностей, норм, моралі, традицій тощо) на основі її діяльності, спілкування і відносин, обов’язковий фактор розвитку особистості» [12, с. 834-835]. Тобто у центрі процесу соціалізації стоїть людина, яка має конкретні потреби, цінності, вимоги та бачення життя, комплексне й найбільш повне задоволення яких дозволить набутти вектора суспільного прогресу.

Водночас соціалізація не замикається виключно на одній людині, потреби якої має бути задоволено: метою соціалізації є

використання сукупності знань, вмінь, досвіду і навичок людини, її соціальних зв'язків із оточуючими та суспільством з метою покращення рівня та якості життя, максимального розкриття потенціалу особистості, підвищення соціально-економічної ефективності її діяльності, природної інтеграції людини у суспільство [13]. Разом із тим реалізувати окреслені міжнародними організаціями контури соціалізації на рівні особистості або групи людей досить складно через відсутність у її/їх розпорядженні достатньої кількості необхідних ресурсів – як матеріальних, так і організаційно-управлінських. Саме тому максимально втілити у життя соціальні норми та стандарти й побачити конкретний результат від соціалізації можливо лише на певній території, у об'єднаній громаді або регіоні, де існує ймовірність досягнення синергетичного ефекту від узагальнення результатів діяльності кожної особистості, родини, колективу, групи людей, населення.

Особливої актуальності за сучасних кризових й економічно нестабільних умов функціонування регіонів України набувають питання комплексного розвитку території на платформі соціального прогресу, соціального партнерства, соціального діалогу, активної соціалізації взаємовідносин між учасниками регіонального ринку праці, надання соціального вектору руху регіональним економічним реформам, дотримання норм екологічної безпеки, запровадження й поширення принципів кластероутворення на регіональному, міжрегіональному та транснаціональному рівнях. Сукупність всіх перерахованих інтересів стейкхолдерів та вибір конкретних інструментів їх реалізації і формує зміст соціалізації на регіональному рівні (рис. 1).

Світовий досвід в його розмаїтті прояву показує, що найбільш успішні соціальні перетворення були ефективними та результативними настільки, наскільки свідомо та відповідально в них брали участь інститути суспільства, органи регіональної влади та громада. Такі перетворення є еволюційними за характером та відображають соціальні зміни в системі суспільних відносин, що можуть формуватися як у напрямі «з гори до низу», так і «знизу до гори». У ретроспективному баченні протягом XIX-XX ст. був присутній баланс означених напрямів соціальних змін, тоді як з початком XXI ст. чітко простежується домінування вектору «знизу до гори» [14]. Тобто за сучасних умов визначальним стає внутрішнє усвідомлене прагнення людини до досягнення, нагромадження, забезпечення та збереження соціальних цінностей. Причому здійснюється це на новітньому інноваційному підґрунті, орієнтації на досягнення знаннєвого розвитку.

Рис. 1. Узагальнене бачення соціалізації у регіональному менеджменті
Джерело: систематизовано автором на основі [14]

Світовий суспільний прогрес сьогодні має чітке визначення напрямку руху від індустріально-аграрної моделі економічного відтворення до інформаційної й знаннєво-орієнтованої економіки, в основі якого лежить обов'язковість нарощення потенціалу соціальних змін на регіональному та національному рівнях. При цьому кожна країна світу, регіон або територія формують свою унікальну модель соціального розвитку економіки та соціуму на платформі врахування певних передумов, ключовими з яких є:

- інтеграція економічної, політичної, владної, культурної, наукової, освітньої, ментальної та соціальної сфер;
- територіальні особливості функціонування регіональних ринків, заснованих на принципах кооперації й спеціалізації, використанні різних моделей економічного зростання, кластерних форм взаємодії;
- історичне накопичення форматів ведення бізнесу, діалогових платформ взаємовідносин «влада-бізнес-населення»;
- досягнуті темпи і стратегічні пріоритети наукового, техніко-технологічного, інноваційного, освітнього прогресу регіону;

вибір моделі здійснення соціальних й економічних реформ, що запроваджуються у регіоні (класична, в основі якої лежать усталені підходи, методи й інструменти державного та регіонального управління або інноваційна, заснована на швидкості й багатоаспектності запроваджуваних змін у малому та середньому бізнесі (далі – МСБ));

дієвий соціальний захист вразливих і малозабезпечених верств населення, якісне й своєчасне проведення всіх видів соціальної роботи на рівні регіону;

розвиток ринкової інфраструктури, її орієнтація на забезпечення інтересів окремих груп стейкхолдерів регіональної економіки, соціальний розвиток та задоволення потреб населення регіону.

Під час здійснення докорінних соціально-політичних, економічних й науково-освітніх змін суттєво підвищується актуальність діагностування теоретико-методичних, методологічних і практичних аспектів успішності здійснення соціальних реформ, визначення доцільності застосування певних соціальних моделей регіонального розвитку, що у комплексі має сприяти широкоформатній соціалізації процесу відтворення регіональної економіки.

У реальних ринкових умовах зміни відбуваються одночасно на всіх рівнях та в усіх можливих форматах – активному та пасивному; алокаційному та інверсійному; ринковому, галузевому, державному та змішаному. Результатом таких змін стає соціалізація регіональної економіки у різних її проявах, що має сприяти розв’язанню цілого комплексу соціальних проблем регіону. При цьому інструментами поширення принципів соціалізації на регіональну економіку слід вважати соціальний діалог, соціальне партнерство та соціальну відповідальність бізнесу, які у комплексі можуть знайти прояв у процесах кластероутворення.

В межах системи знань регіональної економіки та регіонального менеджменту актуальними постають питання поширення передових наукових досліджень, розробки стратегічних планів, запровадження спільних проектів, тактичних планів та заходів щодо соціалізації регіональної економіки. Виокремлення напрямів, векторів й складових соціалізації регіонального розвитку в Україні потребує свого концептуального визначення з позиції науково-методологічного обґрунтування, розробки концепцій та стратегій; формування механізмів й інструментів реалізації. Для цього було сформульовано ключові напрями соціалізації економіки регіону, які представлено на рис. 2.

Рис. 2. Основні напрями соціалізації економіки регіону

Джерело: систематизовано автором на основі [24]

Сьогодні в Україні активно відбувається визначення форм прояву, напрямів руху, осмислення перспектив інноваційного характеру соціального розвитку економіки регіонів. Передумовами здійснення означеного процесу є запровадження в Україні принципів демократизації, децентралізації функцій управління територіальними утвореннями, поширення системи знань та практичного досвіду країн Європи у сфері провідної й ефективної регіональної політики, запровадження новітніх форм й інструментів регіонального розвитку, ключовими з яких є кластероутворення, інвестиційно-інноваційна підтримка базових галузей регіональної економіки, стимулювання створення нових робочих місць шляхом активізації діяльності МСБ. При цьому слід зазначити, що виокремленні на рисунку напрями соціалізації у подальшому мають бути систематизованими, доповненими й розширеними та отримати практичне визнання в системі знань регіонального менеджменту. За умови ж недостатньої уваги органів регіональної влади до забезпечення на рівні регіону можливостей найбільш повної та широкомасштабної реалізації напрямів процесу соціалізації будуть спостерігатися негативні соціальні, економічні, культурні та демографічні наслідки, на подолання яких необхідно буде витратити значно більші обсяги матеріальних ресурсів, ніж це необхідно для втілення у життя перерахованих напрямів соціалізації та подолання наявних соціальних диспропорцій.

Трансформаційні процеси й вибір інноваційної моделі соціалізації ведуть до появи мультикультурних ознак та посилення соціальних і економічних контекстів розвитку регіональної економіки, що супроводжується появою інноваційних та скороченням

морально й фізично застарілих робочих місць, зміною меж існуючих взаємовідносин, посиленням важливості та значущості в економіці новітніх знань, технологій та інформації для досягнення поставлених цілей. Одночасно складність поширення ознак соціалізації на регіональному рівні визначається багатоаспектністю її проявів, які містять характеристики соціально-трудових відносин та закономірностей функціонування регіонального ринку праці, інституту власності, виробничого середовища, культурно-мистецької сфери тощо. Все це сприяє поступовому об'єднанню людського капіталу, інноваційних технологічних змін, конкурентних наукових розробок та інших впливових складових сучасного розвитку у єдиний інформаційний простір соціалізації. У результаті відбувається оновлення та осучаснення схем ведення бізнесу, їх переорієнтація на соціальний вектор, що, у свою чергу, вимагає реформування системи державного та регіонального управління.

Еволюційні процеси, що сьогодні вже почали відбуватися на регіональному рівні, набагато в чому залежать від низки передумов соціалізації, найбільш вагомими з яких слід назвати:

- по-перше, посилення ролі та значення професіоналізму фахівця, що є вагомим чинником поступового досягнення збалансованості попиту й пропозиції трудових ресурсів на сучасному регіональному ринку праці, сприяє обґрунтованому й результативному підвищенню рівня оплати праці, забезпеченню мобільності та конкурентоспроможності робочої сили;
- по-друге, докорінні перетворення в системі професійно-технічної та вищої освіти, що покликано сприяти розвитку сучасних програм підготовки конкурентоздатних фахівців із орієнтацією на високі темпи відтворення людського капіталу, здатного проектувати, виготовляти та ефективно використовувати інноваційні продукти й технології;
- по-третє, перегляд наукових підходів, що обґрунтовують та активізують фундаментальні й прикладні інноваційні дослідження, особливо у сфері соціалізації регіональної економіки;
- по-четверте, інформатизація, що сприяє розвитку та впровадженню інформаційних технологій та засобів комунікації у структурах державного та регіонального управління, на робочих місцях суб'єктів господарювання, у області обігу та посередницьких ринкових структурах, у сфері надання соціальних послуг та соціального захисту вразливих верств населення регіону;
- по-п'яте, поглиблення корпоративності завдяки залученню та створенню корпоративних структур, забезпечених достатніми обсягами ресурсів, необхідних для активізації інноваційної діяльності, що дозволить відкрити нові інноваційні робочі місця у регіоні;
- по-шосте, державний вплив, що акцентує увагу регіональних і державних структур управління на проблемах освіти, науки, виробництва інноваційних продуктів; передбачає поширення програм підтримки освіти, науки, виробництва й бізнесу щодо нарощування інноваційного потенціалу, чого можливо досягти, в першу чергу, через активізацію процесу кластероутворення;
- по-сьоме, правові аспекти, що націлені на ретельну підготовку та прийняття нормативних актів, покликаних створити правове поле підтримки й захисту інтересів власників інноваційних продуктів і технологій;
- по-восьме, культурні аспекти, що формують і підвищують роль, значущість та свідомість суспільства, заснованого на знаннях й максимально повному виконанні соціальних норм.

У сукупності виокремлених передумов український регіональний ринок уже відчув структурних змін, що простежуються у поширенні застосування телекомунікаційних мереж та запровадженні елементів електронної економічної взаємодії, формуванні нової системи дій, спрямованих на забезпечення інноваційної зайнятості, потреб у професіоналах, які в перспективі мають сформувати ядро нової соціальної структури українського суспільства. Це посилює вагомість та роль інформаційно-технологічних чинників соціального розвитку регіональної економіки та пояснює складність питань, що стосуються особливостей його регіонального управління за нових умов соціально-економічного та технічного поділу праці.

Водночас існує значна кількість проблем, що об'єктивно гальмують соціалізацію регіональної економіки, завдяки чому відбувається деформація структури регіонального ринку праці за професійно-кваліфікаційними ознаками, посилення соціального напруження в економіці регіону та прояв кризи довіри владі у суспільстві, що посилюється через:

- високу питому вагу низько кваліфікованої робочої сили;
- сховане безробіття та тінізацію зайнятості, безробіття молоді;
- недостатнє використання нестандартних форм працевлаштування;
- нестачу прогресивних професійних знань та навичок у випускників навчальних закладів і провідних фахівців;
- зниження економічної активності населення та рівня мотивації персоналу до високопродуктивної праці;
- дисбаланс та неузгодженість інтересів навчальних закладів у сфері професійно-технічної та вищої підготовки з потребами ринку регіону;
- відсутність дієвих програм фінансово-економічної, організаційної й правової підтримки підприємницької діяльності та створення МСБ;
- високі ризики під час прийняття підприємцями нестандартних рішень та обґрунтування доцільності впровадження високотехнологічних інновацій;
- руйнівний вплив фінансово-економічних і суспільно-політичних криз;
- інформаційний вакуум щодо стану соціалізації регіональної економіки;
- бракування ефективної системи співпраці суб'єктів господарювання, освітніх і наукових установ, органів влади та інших гравців економіки.

Означені проблеми стають бар'єрами на шляху до розвитку регіональної економіки, посилюють її недосконалість та деформованість, що проявляється у ослабленні коопераційних зв'язків між реальним сектором економіки, освітою, ринковою інфраструктурою та органами державного і регіонального управління; відсутності схем побудови інтеграційних зв'язків між малим,

середнім та великим підприємництвом, як однієї з умов продуктивного використання кадрового потенціалу регіону; неефективних процесів створення, акумуляції та поширення інноваційних знань, професійних навичок і практичного досвіду робочої сили; відсутності дієвих важелів соціального розвитку та соціального забезпечення.

Виходячи з того, що процес соціального розвитку регіону має еволюційний характер, особливістю його протікання є схильність до впливу значної кількості негативних чинників, кожен з яких у окремий період часу здійснює на нього більшу або меншу деформуючу дію. За таких умов сучасна система державного та регіонального менеджменту має бути націленою на запобігання втрат накопичених знань та досвіду, фокусувати увагу на таких явищах, як вплив процесів створення робочих місць, соціальних аспектів, що відбулися в регіоні у результаті поширення інновацій. Напрямами подолання бар'єрів на шляху до розвитку ринку праці також мають стати створення і вдосконалення регіональних механізмів цілеспрямованого регулювання професійної підготовки та зайнятості населення через створення кластерів, що покликано забезпечити прискорення темпів науково-технічного прогресу та запустити стабілізуючі структурні зміни в регіональній економіці. У цьому контексті проведення дослідження дозволило розробити концептуальну схему соціалізації процесу кластероутворення, яка базується на поступовому задоволенні раціональних очікувань трьох основних стейкхолдерів та досягнення на цій основі сталих тенденцій регіонального розвитку, рис. 3.

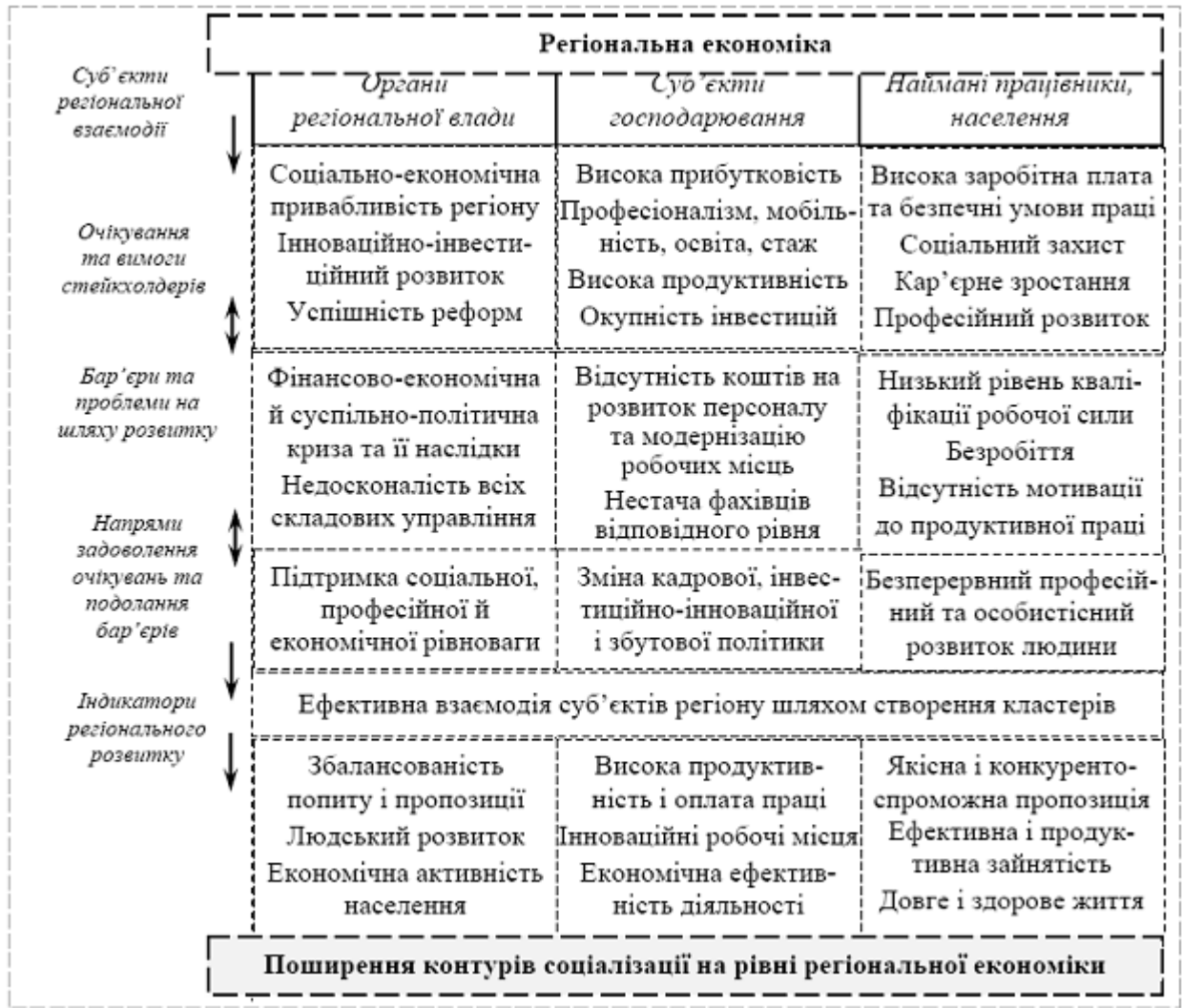

Рис. 3. Концептуальна схема соціалізації процесу кластероутворення

Джерело: розроблено автором

Висновки. Сучасні умови реалізації соціальної та економічної політики в регіоні дозволяють найманим працівникам вільно реалізовувати роботодавцю свій професійний потенціал за ринковою ціною, шляхом трудового найму за власним вибором і бажанням. У свою чергу, роботодавець (у особі підприємця, виробничого колективу, держави) самостійно реалізує кадрову політику та забезпечує якісний і кількісний склад працівників, необхідних для виконання різноманітних виробничих завдань у державних і приватних секторах економіки, різних галузях народного господарства, регіонального і національного рівня.

Вагомий внесок у розвиток соціальної взаємодії на рівні регіону роблять посередницькі структури шляхом прискорення пошукових процесів на замовлення працівників та/або суб'єктів господарювання. На державному рівні такі функції покладено на місцеві служби зайнятості, на приватному – кадрові та рекрутингові агенції. Балансування інтересів з урахуванням сучасних вимог розвитку суспільства дозволяє задовольняти існуючий попит на працю та активізувати новітні результативні форми взаємодії суб'єктів. Подальші дослідження мають бути спрямованими на розробку конкретних заходів, що мають сприяти посиленню процесу кластероутворення, зменшенню негативних проявів регіональної економіки та мати позитивний вплив на розвиток регіону.

Література.

1. Deacon B. Regional Social Policy from Above: International Organisations and Regional Social Policy / B. Deacon, M. Macovei. In Deacon B., Macovei M., van Langenhove L. and Yeates N. (eds) World-regional Social Policy and Global Governance: New Research and Policy Agendas in Africa, Asia, Europe and Latin America. – London: Routledge, 2009. – pp. 40-63. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203866504>.
2. Deacon B. Global Social Policy. International Organizations and the Future of Welfare / B. Deacon. – SAGE Publications Ltd, 1997. – 272 p.
3. Yeates N. The Socialization of Regionalism and the Regionalization of Social Policy: Contexts, Imperatives, and Challenges / N. Yeates // [Transformations in Global and Regional Social Policies](https://doi.org/10.1057/9781137287311_2). – 2014. – pp. 17-43. DOI: https://doi.org/10.1057/9781137287311_2.
4. Yeates N. The Evolving Context of World-regional Social Policy / N. Yeates, M. Macovei, L. van Langenhove. In Deacon B., Macovei M., van Langenhove L. and Yeates, N. (eds). World-regional Social Policy and Global Governance: New Research and Policy Agendas in Africa, Asia, Europe and Latin America. – London: Routledge, 2010. – pp. 191-212.
5. Olivet C. Regional social policy from below: Reclaiming regional integration: social movements and civil society organisations as key protagonists / C. Olivet, B. Brennan. In B. Deacon, M. Macovei, van Langenhove, L. and N. Yeates (2010). World-regional Social Policy and Global Governance: New Research and Policy Agendas in Africa, Asia, Europe and Latin America. – London: Routledge, 2010. – pp. 40-62.
6. Белорусова М.А. Оценка использования социального потенциала региона / М.А. Белорусова // Економіка і організація управління. – 2010. – №1(7). – С. 163-168.
7. Дєєва Н.М. Потенціал соціалізації і його регулювання в економіці: теорія, методологія, перспективи: монографія / Н.М. Дєєва. – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2006. – 443 с.
8. Зайцева К.В. Проблеми та особливості соціалізації ринку праці в Україні / К.В. Зайцева, О.В. Фінагіна // Економічний простір. – 2008. – С. 200-205.
9. Кириленко В.І. Соціалізація національної економічної політики в сучасних умовах / В.І. Кириленко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2015. – №1. – С.84-91.
10. Манн Р.В. Особливості інформаційного забезпечення соціалізації регіонального управління / Р.В. Манн // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку: Зб. наук. пр. – Донецьк: ІЕП НАНУ, 2013. – С. 377-388.
11. Європейська соціальна Хартія (переглянута). №994_062 від 03.05.1996 р. Хартію ратифіковано із заявами Законом [№137-V від 14.09.2006 р.](#) // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – №43. – Ст.418.
12. [Енциклопедія освіти](#) / Академія пед. наук України; головний редактор. В.Г. Кремінь. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
13. Захарова О.В. Систематизація підходів до оцінки ступеня досягнення економікою країни стану економіки знань / О.В. Захарова, Н.О. Подлужна // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. Зб. наук. пр. – К.: ДВНЗ «Київський національний економічний ун-т ім. В. Гетьмана», 2016. – №2 (12). – С. 90-99.
14. Фінагіна О.В. Ринкова трансформація в регіоні: особливості розвитку та діагностування: монографія / О.В. Фінагіна. НАН України. Ін-т економіко-правових досліджень. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 228 с.

References.

1. Deacon, B. and Macovei, M. (2009). Regional Social Policy from Above: International Organisations and Regional Social Policy, World-regional Social Policy and Global Governance: New Research and Policy Agendas in Africa, Asia, Europe and Latin America. London: Routledge, pp. 40-63.
2. Deacon, B. (1997). Global Social Policy. International Organizations and the Future of Welfare. SAGE Publications Ltd.
3. Yeates, N. (2014). The Socialization of Regionalism and the Regionalization of Social Policy: Contexts, Imperatives, and Challenges, [Transformations in Global and Regional Social Policies](#), pp. 17-43.
4. Yeates, N., Macovei, M. and van Langenhove L. (2010). The Evolving Context of World-regional Social Policy, World-regional Social Policy and Global Governance: New Research and Policy Agendas in Africa, Asia, Europe and Latin America. London: Routledge, pp. 191-212.
5. Olivet, C. and Brennan, B. (2010). Regional social policy from below: Reclaiming regional integration: social movements and civil society organisations as key protagonists, World-regional Social Policy and Global Governance: New Research and Policy Agendas in Africa, Asia, Europe and Latin America, London: Routledge, pp. 40-62.
6. Belorusova, M.A. (2010). “Assessment of the use of social potential of the region”, *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*, vol. 1(7), pp. 163-168.
7. Dieieva, N.M. (2006). *Potentsial sotsializatsii i joho rehuliuвання v ekonomitsi: teoriia, metodolohiia, perspektyvy* [The potential of socialization and its regulation in economics: theory, methodology, prospects], ART-PRES, Dnipropetrovsk, Ukraine.
8. Zajtseva, K.V. and Finahina, O.V. (2008). “Problems and features of the socialization of the labor market in Ukraine”, *Ekonomichnyj prostir*, pp. 200-205.
9. Kyrylenko, V.I. (2015). “Socialization of national economic policy in modern conditions”, *Sotsial'no-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, vol. 1, pp. 84-91.

10. Mann, R.V. (2013). “Features of information support for the socialization of regional management”, *Stratehiia i mekhanizmy rehuliuvannia promyslovoho rozvytku: Zb. nauk. pr.*, pp. 377-388.

11. Yevropejs'ka sotsial'na Khartiia (perehlianuta) (2006). №994_062, 03.05.1996. Khartiiu ratyfikovano iz zaiavamy Zakonom №137-V, 14.09.2006., *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, vol. 43, Pap. 418.

12. Entsyklopediia osvity (2008). Akademiia ped. nauk Ukrainy, Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine.

13. Zakharova, O.V. and Podluzhna, N.O. (2016). “Systematization of approaches to assessing the degree to which a country's economy achieves a state of knowledge economy”, *Sotsial'no-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*, vol. 2 (12), pp. 90-99.

14. Finahina, O.V. (2005). *Rynkova transformatsiia v rehioni: osoblyvosti rozvytku ta diahnostuvannia* [Market Transformation in the Region: Features of Development and Diagnostics], NAN Ukrainy. In-t ekonomiko-pravovykh doslidzhen', TOV «Yuho-Vostok, Ltd», Donetsk, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2017 р.

ТОВ "ДКС Центр"

[Брошу](#)